

Управління соціальною сферою як чинник позитивного іміджу держави у сучасному світі

Пакуліна Алевтина Анатоліївна

Харківський національний університет будівництва та архітектури, доцент кафедри економіки, кандидат економічних наук, доцент, Україна

Пакуліна Ганна Сергіївна

Український державний університет залізничного транспорту, здобувач освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Економіка підприємства», Україна

Анотація. Об'єктом дослідження є процес державного управління соціальною сферою як чинник позитивного іміджу України у сучасному світі. У статті проведений комплексний аналіз стану державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України. Авторами визначені сучасні тенденції, особливості управління соціальною сферою і формування позитивного іміджу держави. Науково обґрунтовані домінанти, що характеризують позитивний імідж України у світі, як основа пріоритетів системного реформування соціальної сфери. Авторами статті визначені пріоритети державного управління соціальною сферою Харківської області.

Ключові слова: імідж, державне управління, соціальна сфера, соціально-економічний розвиток, пріоритети.

Вступ

Актуальність проведення нашого дослідження обумовлена рядом чинників:

- по-перше, необхідністю комплексного аналізу складного процесу трансформації соціальної політики в епоху глобалізації, в умовах яких формування іміджу України має свої особливості;
- по-друге, інтересами наукового осмислення системи детермінант, під впливом яких формується міжнародний імідж України;
- по-третє, інтересами вироблення науково обґрунтованих підходів, сприяючих раціоналізації процесу просування соціокультурного іміджу України;
- по-четверте, необхідністю вироблення науково обґрунтованих підходів, сприяючих вдосконаленню державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України у сучасному світі.

Слід зазначити, що в науковій літературі сформувалося немало плідних і цінних ідей, обґрунтованих концептуальних підходів, пов'язаних з проблематикою міжнародного іміджу держави в умовах глобалізації і інформаційного суспільства. Узагальнення і висновки, отримані нами в результаті проведеної роботи, будуються на досягненнях вітчизняних і зарубіжних дослідників, пов'язаних з осмисленням проблем міжнародного іміджу країни і державного управління соціальною сферою.

Проблеми управління соціальною сферою регіону в період складної внутрішньо – і зовнішньополітичної ситуації в Україні, другої хвилі світової фінансової кризи, глобалізації бізнес-процесів займають важливе місце в системі розвитку громадських і відтворювальних стосунків. Рішення цих проблем вимагає комплексного підходу до коригування реформ, що проводяться, найважливішим елементом яких повинно стати реформування системи управління в соціальній сфері, що припускає формування нових принципів регулювання, а також розробка організаційно-економічного механізму реалізації соціальних стратегій розвитку регіону.

Теоретичну базу дослідження склали публікації вчених, які спеціалізуються на виявленні і рішенні проблем іміджу держави у сучасному світі.

Аналіз досліджень в області формування позитивного іміджу держави, теорії і практики розвитку соціальної сфери, а також розробки і реалізації соціальної стратегії в Україні в сучасних умовах показали, що для вирішення завдань дослідження є певні наукові передумови. В той же час, слід зазначити, що в більшості робіт досліджуються переважно мікроекономічні проблеми в соціальній сфері, при цьому недостатньо уваги приділяється питанням формування позитивного іміджу держави і регіону, ефективної взаємодії органів державної влади з розвитку соціальної сфери регіону, реалізації соціальної стратегії на рівні регіону. Актуальність і недостатня міра розробленості проблем державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України у сучасному світі вимагають, щоб вони стали об'єктом спеціального наукового дослідження.

Об'єктом дослідження є процес державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України у сучасному світі, предметом – зміст і особливості державного управління соціальною сферою як чинника формування позитивного іміджу держави у сучасному світі.

Мета дослідження – комплексний аналіз стану державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України і розробка рекомендацій по його вдосконаленню. Досягнення заявленої мети визначило рішення наступних завдань :

- дослідити теоретичні і методологічні аспекти вдосконалення державного управління соціальною сферою як чинника позитивного іміджу України у сучасному світі;
- виявити сучасні тенденції, особливості управління соціальною сферою і формування позитивного іміджу регіону;
- науково обґрунтувати доміканти, що характеризують позитивний імідж України у світі як основу пріоритетів системного реформування соціальної сфери регіону;
- обґрунтувати пріоритети державного управління соціальною сферою Харківської області.

Результати дослідження

У всі часи держави були зацікавлені у створенні привабливого іміджу, який сприяє ефективній зовнішній політиці, просуванню національних інтересів. У умовах глобалізації і конкурентної боротьби, що загострюється, держави і інші суб'єкти політики витрачають значні кошти на формування в очах світової спільноти своєї високої репутації [1, с. 137]. Необхідність формування міжнародного іміджу держави незаперечна. Позитивний імідж держави допомагає закріпити її політичні успіхи у світі, посилює конкурентні можливості, полегшує практичні дії у стосунках з іншими країнами. Тому політики, прагнучи задовольнити запити зарубіжної громадськості в знаннях і уявленнях про конкретні держави, організовують і ведуть як перевірену на практиці діяльність по формуванню іміджу, так і звертаються до нових способів і технологій.

В той же час ознаки створення і просування певного іміджу держави можна виявити упродовж практично усієї політичної історії. Чинник іміджу у всі часи чинив значний вплив на хід міжнародних політичних процесів і подій. Тому цілком природно те, що до проблеми формування певного образу держави зверталися мислителі різних епох. У своїх роздумах вони задавалися питаннями, яким має бути правитель в очах народних мас, наскільки йому «реальному» необхідно і можливо відрізнятись від уявлень про нього.

Імідж може бути охарактеризований як цілеспрямовано формований образ, що відбиває ключові суспільно-політичні характеристики об'єкту, які мають певні цінності і, будучи раціонально і емоційно сприйнятими, викликають певне відношення до оцінюваного об'єкту. Приведене визначення представляється нам переважним, оскільки ґрунтується на баченні іміджу як комунікативної величини, за допомогою якої можна цілеспрямовано впливати на суспільну свідомість, впроваджуючи в неї створені ідейні конструкти, що формують поведінку цільових груп громадськості.

Аналіз профільних джерел і політичної практики показує, що імідж об'єкту виникає тоді, коли який-небудь соціальний суб'єкт сприймає його зовнішні і (чи) внутрішні характеристики. Суб'єкт, у якого виникла ця думка про об'єкт, є носієм іміджу. Об'єкт, про який склалася думка у цього суб'єкта, виступає прототипом іміджу. Інформацію, на основі якої у майбутніх носіїв іміджу склалася думка про прототип іміджу, можна позначити як іміджоформуючу інформацію.

Імідж держави відрізняє його від іміджів інших соціальних феноменів. У контексті дослідження, що проводиться, важливо враховувати те, що держава виступає суб'єктом міжнародних відносин. У зв'язку з цим обґрунтованою представляється думка одного з основоположників теорії іміджу К. Боулдінга, що виділяє в міжнародній системі у якості її невід'ємних елементів образи «інших» держав. Їх наявність дослідник пояснює ворожим відношенням різних країн однієї до одної. Тим самим вивчення образів держав як суб'єктів світового політичного процесу стає найважливішим інструментом, що до-

зволяє здійснювати комплексний аналіз їх зовнішньополітичної діяльності [2, с. 121].

У профільній літературі поняття «імідж держави» і «імідж країни» часто вживаються як синоніми [3, 4]. При тому, що поняття «країна» і «держави» важко мислити автономно, проте, вони мають певні відмінності. Під країною зазвичай розуміються неполітичні феномени, географічні, духовні, етнічні і культурні особливості. Тобто країна сприймається як батьківщина, територія, на якій проживає та або інша соціальна спільність. Держави ж виступає як політична організація суспільства, що має верховенство влади і суверенітет в міжнародних справах, існуюча на певній території в конкретну епоху.

Імідж держави можна визначити як спрощений символічний образ усієї сукупності інститутів влади держави, заснований на їх реальній діяльності, так і створюваний стихійно або цілеспрямовано на основі міфів і стереотипів масової свідомості, тим самим, формуючи стійкі політичні мотивації людей. У іміджі держави слід виділити дві складові, які володіють певними характерними ознаками: внутрішньополітичний і зовнішньополітичний імідж. Якщо говорити про сприйняття тієї або іншої країни зарубіжними аудиторіями, то тут також можливе протиставлення іміджів держави, політичного режиму і країни, хоча набагато частіше відбувається їх природне або цілеспрямоване ототожнення [5, с. 26]. Надалі у нашому дослідженні дві категорії вживатимуться як синоніми.

З урахуванням вивчених підходів імідж держави може бути визначений як цілеспрямовано створюваний образ держави, що відбиває її ключові характеристики, які мають певні цінності для реципієнта, і в результаті емоційного і раціонального їх осмислення викликають у нього задане відношення до цієї держави.

У науковій літературі склалися підстави для виділення і типологізації іміджу держави [6, с. 41-42]. У якості першої підстави виділяється спрямованість прояву. В цьому випадку імідж держави буває зовнішнім і внутрішнім. Друга підстава пов'язана з оцінним забарвленням іміджу, залежно від чого він може бути позитивним або негативним. Третя підстава – цілеспрямованість діяльності з формуванням іміджу. Виділяють і природний і специфічний імідж. Останній створюється технологіями і може не повною мірою відбивати реальний стан справ у державі. Четверта підстава – раціональність сприйняття. В цьому випадку імідж держави буває когнітивним і емоційним. П'ята підстава – зміст іміджу держави, тобто віддзеркалення ним характерних рис, властивих різним суб'єктам держави, що реалізують свої функції.

Імідж держави на міжнародній арені був сформований в масовій свідомості зарубіжної громадськості і неминує набуває політичного забарвлення. Умовно в іміджі держави можна виділити ряд компонентів:

- імідж держави як єдиного сукупного організму;
- імідж окремих політичних інститутів держави;
- імідж політичної еліти;
- імідж окремих політичних діячів.

На імідж держави чинять вплив самі різні чинники (зовнішня політика держави, висловлювання політичних діячів, розвиток економіки, прогнози розвитку і так далі). Істотний вплив на формування позитивного іміджу України чинить соціальна сфера, про що мова піде нижче.

Соціальна сфера є частиною економічної системи, функціональним призначенням якої є надання послуг соціального характеру. В даному випадку поняття «сфера» слід розглядати як сукупність видів економічної діяльності, які мають чітко виражену спільність функцій, особливе призначення в громадському розподілі праці і ряд характеристик, які істотно відрізняють ці види економічної діяльності від матеріального виробництва, зокрема: здебільшого збіг стадій виробництва і споживання, наявність безпосереднього контакту із споживачем, орієнтація на індивідуального споживача або суспільство в цілому, локальність споживання через неможливість транспортування і накопичення послуг.

Актуальною науковою проблемою є забезпечення стійкого розвитку соціальної сфери. Головною метою соціального розвитку, а, отже, і планування соціальної сфери являється підвищення рівня життя населення, а також формування людського капіталу в цілому як головної продуктивної сили. Можна помітити, що це досить загальна мета, яка тому і не може бути змодельована, хоча і повинна враховуватися в процесі планування. Вона служить його основою. Зрозуміло, що плани усієї країни відносно підвищення рівня життя повинні доповнюватися зусиллями колективів підприємств соціальної сфери населених пунктів, районів, регіонів. В той же час в плани соціального розвитку необхідно закладати і такі показники, які б сприяли зменшенню існуючої диференціації.

На розвиток соціальної сфери впливає багато чинників, які часто неоднозначно пов'язані між собою. Вплив цей може бути як безпосереднім, так і опосередкованим. Функціонування соціальної сфери треба розглядати як невід'ємну частину усієї соціально-економічної системи України, в якій зосереджена одна третина основних фондів і що майже стільки ж усіх працюючих. До речі, слід зазначити, що тут зосереджений найвищий інтелектуальний потенціал.

Усе це свідчить про вагомий роль соціальної сфери в житті суспільства. Її значення для економіки України можна розглядати в двох аспектах: один з них полягає в тому, що цей сегмент економіки істотно визначає рівень розвитку української економіки. Тому в перспективі без гнучкої і ефективної системи фінансування неможливе її повноцінне функціонування. У перспективі в розвитку соціальної сфери повинні статися істотні зміни, до яких, на наш погляд, доцільно віднести: зростання інвестицій, що зумовить поліпшення її інфраструктурного потенціалу; подальша диверсифікація послуг соціальної сфери; активізація розвитку ринку послуг; підвищення освітнього, професійного і кваліфікаційного рівня кадрового потенціалу, що, у свою чергу, зумовить підвищення ефективності виробництва.

Потрібне поліпшення доступності усіх елементів інфраструктури соціальної сфери і відповідних послуг для кожного громадянина України. Вирішуючи цю задачу, соціальна сфера створює передумови для усебічного розвитку особистості. Саме плануючи і прогнозуючи досягнення соціальної рівності, можна цілеспрямовано вирішувати і завдання розвитку особистості, формування головної продуктивної сили громадського розвитку. Підвищення рівня життя, формування здорового способу життя, зниження соціальної диференціації дають можливість виразити себе як через головну мету соціального розвитку, так і через ієрархію – «дерево цілей». Процес конкретизації цілей від вищого рівня до найбільш низького нагадує процес розростання дерева. До цього способу – побудови «дерева цілей» – доводиться звертатися кожного разу, коли мета велика і складна, щоб її можна було безпосередньо зв'язати із засобами її досягнення [7, с. 96]. Проте, таке формулювання програми соціального розвитку передбачає необхідність детального визначення цілей для різних рівнів організації суспільства, кожного колективу згідно їх ролі в процесі громадського виробництва.

Завдання державного регулювання соціально-економічного розвитку в конкретній країні виходять, по-перше, з самої концепції держави, як її розуміють в цьому суспільстві, його економічній ролі, з пануючої економічної і соціальної ідеології. Вони визначаються специфікою і об'єктивними умовами функціонування національного господарства, традиціями, менталітетом населення, типом його господарської поведінки, характером економічної ситуації і конкретним набором економічних, соціальних, екологічних проблем. У числі найбільш важливих завдань, що стоять перед державою нині, є наступні:

- сприяння створенню ефективної ринкової інфраструктури, що працює на реальний сектор економіки України;
- комплексне проведення економічної реформи, сприяння знаходженню ефективних власників і їх підтримка, впровадження передових форм і методів організації економіки;
- послідовне створення законодавчої і нормативно-правової бази господарювання в умовах глобалізації і європейського вектору розвитку України;
- поступова структурна перебудова усього національного господарства, регіональних економік, окремих видів діяльності, сфер економіки, підприємств;
- сприяння демонополізації і розвитку конкуренції при одночасному захисті внутрішнього національного і регіональних ринків, забезпеченні економічної безпеки України.

Регіональний рівень державного регулювання – питання не менш складне, чим державне регулювання на національному рівні. Між тим, і зарубіжний, і вітчизняний досвід говорять про те, що регулювання з боку територіальних органів, регіональна економічна політика часто дають більший ефект, чим централізована дія. Найбільш вдалим варіантом визнається по-

єднання централізованої і регіональної дії на господарюючі суб'єкти. При цьому централізована дія грає стратегічну роль, але основний обсяг завдань регулювання економіки, здійснюється на регіональному рівні.

Регіональні органи управління об'єктивно були поставлені в такі умови, коли вони відповідали за головне і найбільш складне – соціальний розвиток території, підвищення рівня життя населення.

Завдання державного регулювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні конкретизуються і набувають певної специфіки. Традиційно в зарубіжних країнах в регіонах і великих містах звертається особлива увага на рішення наступних завдань:

- пропорційний розвиток місцевої економіки;
- збереження місцевих підприємств і робочих місць;
- забезпечення прибуткової бази місцевих бюджетів;
- раціональне землекористування;
- структурна перебудова старих індустриальних районів;
- поліпшення екологічної ситуації і благоустрою;
- цілеспрямована професійна освіта відповідно до потреб регіону, перепідготовка і перекваліфікація кадрів;
- стійкий розвиток соціального комплексу;
- допомога бідним територіям.

Стосовно українських умов на регіональному рівні загальні завдання державного регулювання соціально-економічного розвитку можна сформулювати таким чином:

- підтримка необхідних рівнів виробництва стратегічних товарів, забезпечення регіональної економічної безпеки;
- підтримка найважливіших регіональних макроекономічних пропорцій (між попитом і пропозицією, експортною і внутрішньою економікою);
- підтримка необхідного співвідношення між кількістю і якістю робочих місць і пропозицією робочої сили (по окремих контингентах населення, містах і районах);
- розвиток соціального комплексу і його інфраструктури, створення загальних умов господарювання для усіх секторів економіки. Забезпечення можливостей користування в регіоні енергетичними і транспортними системами;
- компенсація для соціально значущих сфер і підприємств об'єктивно існуючих негативних чинників їх діяльності;
- комплексне рішення проблем в економіці регіону (на основі реалізації взаємозв'язаної системи регіональних цільових програм).

Соціально-економічна політика регіону – це заснована на загальновищій стратегії певна мета і принципи дій адміністрації і господарюючих суб'єктів у сфері економіки, а також напрями і пріоритети цієї діяльності, що враховують загальнодержавні, регіональні і корпоративні інтереси, які мають стабільний, передбачуваний характер. Соціально-економічна політика

виходить із загальної національної соціально-економічної політики України і визначає усе поточне управління і регулювання економіки в регіоні.

Соціальний комплекс регіону, на нашу думку, є сукупністю видів економічної діяльності, спрямованих на задоволення потреб населення, що включають: системи освіти і охорони здоров'я, сферу культури, житлово-комунальне господарство (ЖКГ), транспортне обслуговування населення, торгівлю і ресторанне господарство, туризм і рекреаційну діяльність (рис. 1).

Рисунок 1 – Структура соціального комплексу регіону

Соціальний комплекс регіону характеризується спільністю територіального розміщення, тісним взаємозв'язком складових його елементів, залежністю від глобалізаційних і євроінтеграційних процесів. Недостатній розвиток одного або декількох видів економічної діяльності може привести до уповільнення розвитку соціального комплексу в цілому або його руйнування [8, с. 17].

Процесу взаємодії органів державної влади з розвитку соціальної сфери регіону України сприяє правильний вибір стратегії соціально-економічного розвитку, спрямованої на формування єдиного соціального комплексу.

Вибір на користь тієї або іншої технології для формування іміджу визначається рядом обставин і залежить, передусім, від результату, який необхідно отримати на виході.

Як показує практика і аналіз профільної літератури, необхідно враховувати наступні характеристики іміджу України (табл. 1).

Таблиця 1 – Характеристики політичного іміджу

Характеристики	Зміст
за співвідношенням з реальністю	реальний – ідеальний
за модальністю	позитивний – негативний
за суб'єктом	імідж держави, політичного діяча, партії та ін.
за порівняльною ознакою	імідж держави – імідж держави-конкурента та ін.
за стадією виборчої кампанії	початковий, поточний, вторинний
за механізмом формування	стихійний – штучний
за ірраціональними характеристиками	несвідомі характеристики, пов'язані з індивідуальними здібностями реципієнта; характеристики, пов'язані з масовими стереотипами, загальними для людей цієї культури, тобто, архетипами «колективного несвідомого» за Юнгом
за аспектами сприйняття	дзеркальний, поточний, бажаний

Зміна іміджу України простежуються при аналізі індексу людського розвитку (ІЛР), який щорічно розраховується експертами ПРООН спільно з групою незалежних міжнародних експертів [9].

Для підвищення оцінки іміджу України необхідно враховувати особливості його формування за основними напрямками (рис. 2).

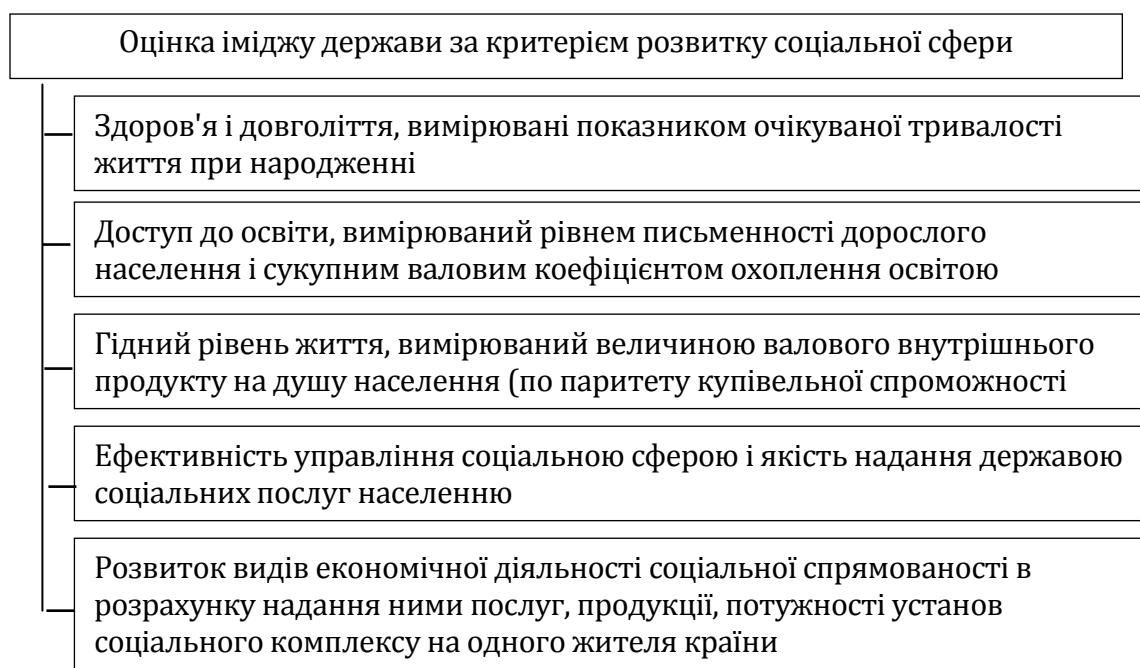

Рисунок 2 – Оцінка іміджу України за ефективністю управління соціальною сферою

Індекс людського розвитку 2015 року відображає прогрес в області розвитку, досягнутий за останні роки, і дозволяє побачити актуальні тенденції

в окремих державах. Нове дослідження показує, що рівень людського розвитку продовжує рости, але темпи його підвищення знизилися в усіх регіонах світу і прогрес дуже нестабільний. Так, в країнах Північної Африки, Близького Сходу, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а також в Латинській Америці і Карибському басейні середньорічні темпи зростання людського розвитку знизилися майже удвічі. Найбільш різкий спад значень ІЛР стався в регіоні Північної Африки і Близького Сходу, де тривають озброєні конфлікти. В цілому, темп прогресу відносно ІЛР помітно вище в групі країн з низьким і середнім рівнем людського розвитку, що вказує на поступове звуження розриву між країнами з вищим і нижчим рівнем людського розвитку.

У 2015 році рейтинг національних досягнень очолює Норвегія, яка займала перше місце з 2001 по 2006 рік, потім поступилася його Ісландії, проте в 2008 році повернулася на вершину списку і весь цей час продовжує лідирувати. ІЛР Норвегії дорівнює 0,944. Королівство Норвегія – держава в Північній Європі, в західній частині Скандинавського півострова, граничить на сході з Швецією, Фінляндією і Росією. Форма правління – конституційна монархія, форма державного устрою – унітарна. Столиця Норвегії – Осло. Рівень тривалості життя в цій державі один з найвищих у світі – 81,6 років, середньорічний дохід на душу населення – \$ 64 992 (по паритету купівельної спроможності, вираженому в доларах США в цінах 2011 року). Норвегія – найменш населена з країн Європи – усього в країні проживають близько 4 900 000 чоловік. Бідних громадян тут практично немає, а так звані «класові» відмінності виражені дуже слабо. Оскільки Норвегія – один з найбільших у світі і видатний в Західній Європі виробник і експортер вуглеводнів, добробут населення країни значною мірою залежить від нафто- і газодобувної і нафтопереробної промисловості. У країні традиційно низька інфляція і безробіття в порівнянні з іншою Європою, але в той же час – це одна з найдорожчих країн світу [9].

У десятку лідерів рейтингу – країн з дуже високим рівнем розвитку – також увійшли: Австралія, Швейцарія, Данія, Нідерланди, Німеччина, Ірландія, Сполучені Штати Америки, Канада і Нова Зеландія.

З числа держав колишнього СРСР в групі країн з високим рівнем ІЛР, разом з Україною (81 місце), знаходяться: Росія (50), Білорусь (також 50 місце), Казахстан (56), Грузія (76), Азербайджан (78) і Вірменія (85). Інші пострадянські держави включені в групу країн з середнім рівнем розвитку: Молдова (107 місце – найнижчий показник в Європі), Туркменістан (109), Узбекистан (114), Киргизстан (120) і Таджикистан (129). З усіх держав колишнього СРСР тільки країни Балтії змогли увійти до першої групи держав з дуже високим рівнем людського розвитку: Естонія займає 30 місце, Литва – 37, Латвія – 46.

Закривають рейтинг неблагополучні держави з найнижчим рівнем розвитку. У цих державах надзвичайно низька тривалість життя – від 40 до 50 років, украй несприятливе соціально-економічне середовище, низька письменність населення – уміють читати і писати не більше 30% усіх жителів, а

дохід на душу населення – менше \$ 1 000 на людину в рік. Незважаючи на частковий прогрес, досягнутий останніми роками, ці країни як і раніше страждають від бідності, обмежених можливостей у сфері освіти, а також низької тривалості життя, значною мірою обумовленою смертністю від хворіб, таких як малярія і СНІД. У ряді країн ці проблеми посилюються руйнівними наслідками озброєних конфліктів.

Як показав проведений нами аналіз, в сучасній Україні керівництвом держави доцільно сформулювати ряд найважливіших офіційних установок, орієнтованих на діяльність по формуванню міжнародного іміджу нашої країни. Вони містяться в Конституції України, ряду документів доктринального характеру, правових актах, мають бути викладені в програмних статтях і виступах глави держави. Практична реалізація вказаних установок відбувається в умовах комплексної дії безлічі чинників різної сили і різної спрямованості, аж до прямої протидії і цілеспрямованого створення негативного образу України її політичними опонентами, провідними акторами сучасної світової політики. В той же час Україна здатна проводити цілеспрямовану політику по формуванню свого позитивного образу. Незважаючи на існуючі проблеми, Україна має значний іміджевий потенціал, що дозволяє в умовах інформаційної глобалізації формувати такий її образ, який сприятиме рішенням завдань розвитку країни і забезпечення національної безпеки.

Посилення глобалізації і євроінтеграційний вектор розвитку пред'являють наполегливі вимоги до організації діяльності по формуванню міжнародного іміджу України. Тим самим ці обставини виступають імперативами по відношенню до організації діяльності інститутів держави і громадянського суспільства, пов'язаної із створенням образу нашої країни. Під імперативом розуміється вимога, загальнозначущий припис; примус поступати певним чином.

Слід зазначити, що як необхідна відправна точка по розгортанню діяльності, пов'язаної із створенням заданого образу нашої країни у світі, повинен виступати завчасно сформований образ, виступаючий певним орієнтиром. Звідси важливо визначити, якого ідеального міжнародного іміджу потребує Україна, які його компоненти.

В умовах стрімкого стирання граней між внутрішньою і зовнішньою сферами соціального життя необхідно брати до уваги ту обставину, що внутрішній імідж і самоідентифікація української нації чинять істотний вплив на створення міжнародного іміджу країни. Отже, важливо розуміти, як влаштований цей механізм, що треба зробити для того, щоб діяльність з формування міжнародного іміджу України увінчалася успіхом.

При цьому діяльність по просуванню міжнародного іміджу України ніяк не стає усе більш складною і вимагає особливої організації і фактично перманентної трансформації. Інтереси ж формування бажаного міжнародного іміджу України вимагають оптимізації цієї діяльності.

Сучасний міжнародний стан через відомі причини є дуже непростим для нашої країни. На Україну виявляється безпрецедентний силовий тиск,

посилюється військова присутність біля її меж. Згідно такій стратегії робляться і цілеспрямовані і послідовні, спеціально організовані зусилля із дискредитації нашої країни і її політики в очах світової спільноти. Діючи так само, політичні опоненти України прагнуть реалізувати свої інтереси. Звідси правомірно стверджувати, що створення негативного міжнародного іміджу сучасної України і її регіонів виступає одночасно і як мета, і як технологія таких дій.

У умовах, що склалися, перед нашою країною, окрім іншого, встають завдання з організації специфічної іміджотворюючої діяльності. За тимчасовим параметром їх можна умовно розділити на дві групи: короткострокові і довгострокові. Умовним таким розподіл являється тому, що ці групи завдання тісно пов'язані між собою і об'єднані необхідністю формування позитивного іміджу України. Зрозуміло, що завдання короткострокового характеру підкоряються рішенням довгострокових завдань.

В той же час природа короткострокових і довгострокових завдань має істотні відмінності, чим і повинен обумовлюватися вибір використовуваних для їх вирішення засобів, ресурсів і методів дій [10, с. 6]. Короткострокові завдання вимагають оперативного реагування. Такими може виявитися негайна нейтралізація разових (локальних) ворожих і деструктивних інформаційних акцій або їх попередження. Подібною ретельно спланованою акцією можна вважати, наприклад, відверто антиукраїнську інтерпретацію подій, пов'язаних з крахом «Боїнгу» в Україні в липні 2014 року.

Перманентне і пріоритетне оперативне реагування об'єктивно містить в собі небезпеку забуття стратегічних за своїм характером дій з формування іміджу України. Звідси ясно, що інтереси рішення короткострокових і оперативних завдань не повинні затуляти розуміння і перспективного і конкретизованого бачення того, який має бути у України міжнародний імідж. У зв'язку з цим абсолютно правомірно ставити і вирішувати питання про необхідність вироблення довгострокової іміджевої стратегії України.

Слід в той же час відмітити, що в дослідженнях подібного роду в більшості випадків необґрунтовано обходиться питання про те, який міжнародний імідж нашої країни повинен скластися в результаті спеціально організованої діяльності.

Як відправна точка по розгортанню діяльності, пов'язаної із створенням заданого образу нашої країни у світі, повинен бути завчасно сформований образ, покликаний виступити певним орієнтиром. Звідси важливо визначити, в якому ідеальному міжнародному іміджі має потребу Україна, які його компоненти.

В умовах глобалізації і інформаційного суспільства імідж України не є єдиним монолітом і раз і назавжди сталою освітою [11, с. 334]. Він розпливчатий, неоднозначний і формується в різних регіонах світу і країнах по-різному. Слід констатувати і наявність серйозного дисонансу в уявленнях світової спільноти про реальний образ і потенціал нашої країни.

Однією з умов необхідного сприйняття нашої країни у світі є наявність її сформованого бажаного образу. Він виступає як сукупність представлень, які склалися про неї у цільових групах за кордоном, що забезпечують задане сприйняття країни. Такий імідж сприяє рішенню актуальних зовнішньополітичних завдань і забезпечує реалізацію національних інтересів. Бажаний імідж України за своїм змістом є сукупність її характеристик, які необхідно донести до цільових груп. З урахуванням викладеного пропонується наступний перелік домінант, що характеризують бажаний образ України у світі (рис. 3).

Рисунок 3 – Домінанти, що характеризують позитивний імідж України у світі

Бажаний образ виступає як початковий пункт, з якого розгортається система діяльності по його формуванню, забезпечує активний і наступальний характер іміджотворюючої діяльності України. Просування ідеального міжнародного іміджу України у світі вимагає збігу з внутрішнім іміджем і розподілі його суспільством.

Бажаний образ виступає як початковий пункт, з якого розгортається система діяльності по його формуванню, забезпечує активний і наступальний характер іміджотворюючої діяльності України. Просування ідеального міжнародного іміджу України у світі вимагає збігу з внутрішнім іміджем і розподілі його суспільством.

Формування міжнародного іміджу нашої країни в сучасних умовах буде ефективним тільки у разі адаптації до особливостей інформаційної епохи [12, с. 35]. Україні необхідно терміново активізувати діяльність по зміні її сприйняття у світі:

- формувати офіційні підходи, що викладаються в доктринальних і правових актах;

- створювати державні установи і інші організації, пріоритетним напрямом діяльності яких є робота з формування позитивного сприйняття України у світі;

- інститутам держави і суспільства необхідно вносити істотні зміни до своєї діяльності за допомогою створення органів зв'язку з громадськістю, появи нових спеціальностей (іміджмейкери, спічрайтери, прес-секретарі, стилісти, експерти та ін.). У рамках цієї діяльності виділяються пріоритети, відбувається нарощування інформаційних ресурсів, здійснюється пошук адекватних методів, форм, технологій роботи.

У зв'язку з цим цілеспрямоване формування міжнародного іміджу України слід розцінити як реагування держави на посилення європейського вектору розвитку, глобалізацію і розвиток інформаційного суспільства, побудову соціальної держави.

Домінанти, що характеризують позитивний імідж України у світі, повинні лежати в основі пріоритетів системного реформування соціальної сфери її регіонів.

Вдосконаленню взаємодії органів державної влади Харківської області з розвитку соціальної сфери сприяє концентрація зусиль і обмежених ресурсів на науково обґрунтованих пріоритетах.

Пріоритетами щодо вдосконалення системи управління соціальною сферою, підвищення добробуту населення і формування позитивного іміджу Харківської області є:

- створення умов для поліпшення якості життя сімей з дітьми;
- формування позитивного іміджу сім'ї;
- удосконалення комплексу профілактичних заходів по зниженню рівня смертності, що спостерігається у всіх вікових групах населення;
- збереження та зміцнення здоров'я населення, збільшення очікуваної тривалості життя;
- забезпечення найбільш сприятливих можливостей поєднання виховання дітей з професійною діяльністю, доступність дошкільної освіти;
- розвиток системи державної підтримки сімей, що мають дітей, які залишилися без піклування батьків;

- забезпечення державних гарантій прав громадян на поліпшення житлових умов;
- сприяння регулюванню тимчасової трудової міграції для задоволення потреб регіону в робочій силі, збереження балансу між попитом і пропозицією;
- розширення мережі консультаційних послуг за різними напрямками діяльності регіонального соціального комплексу.

Однією з причин, що ускладнюють ситуацію на ринку праці Харківської області, що реєструється, є невідповідність структури пропонованих вакансій (непрестижних і мало оплачуваних) професійного, кваліфікаційного складу громадян, які звернулися до органи з працевлаштуванням регіону. Пріоритетом соціальної політики регіону в трудовій сфері є створення ефективної системи створення робочих місць. Головне завдання – збереження регіонального кадрового потенціалу.

Важливим напрямом є сприяння зайнятості окремим групам населення, насамперед працевлаштування жінок, які здійснюють догляд за дітьми, інвалідам, молоді та іншим категоріям населення, які мають нерівні умови на ринку праці. Необхідно концентрувати увагу на вирішення завдань оптимізації використання трудового потенціалу, так як недооцінка цього фактора є обмежувачем економічного розвитку регіону.

Успішна реалізація регіональних програм сприяє підвищенню якості життя населення Харківської області, задоволення основних соціальних потреб населення, сприяє загальному економічному розвитку регіону. Для сучасного українського суспільства особливого значення набуває проблема соціальної нерівності, особливе місце займають кількісні характеристики соціального розшарування і рівня бідності. Багато фахівців розглядають політику доходів як пріоритетну для соціального розвитку. Підвищення доходів населення веде до розширення попиту і таким чином стимулює зростання виробництва. Але існують соціальні групи населення, які потребують соціальної допомоги та підтримки. Ефективна система соціального захисту дозволяє регіонам вирішувати проблему підтримки неблагополучних сімей, однак благополучні сім'ї також мають потребу в сприятливих соціальних умовах життя. Таким чином, у даних умовах соціальна захист, яка орієнтована на розвиток людського потенціалу, може забезпечити вирішення даної задачі.

Сучасна система соціального захисту в міру свого розвитку стає все більш складно структурованою. Крім удосконалення пенсійного забезпечення, системи соціальної підтримки, заходів соціалізації та реабілітації, здійснюються програми спрямовані на задоволення не тільки життєво важливих потреб, але й на культурний розвиток, відпочинок, дозвілля, отримання освіти, професії, отримання роботи. Соціальний захист в сучасних умовах став дієвим інструментом подолання зростання соціальної нерівності, поглиблення процесу соціальної диференціації населення [13]. Створення всім громадянам прийнятних умов життя відповідно до вимоги соціальних норм сприяє зростанню рівня життя, підвищення якості життя населення, загальному

зростанню добробуту суспільства. Розвиток системи соціальної підтримки населення пов'язується нами з необхідністю підтримання певного рівня добробуту населення, вдосконаленням системи соціального захисту, створенням нових можливостей для розвитку людського капіталу – страхування та профілактики соціальних ризиків, розвитком нових елементів соціальної підтримки населення [14, с. 217]. Пріоритетами соціального захисту населення є державна політика соціальної підтримки, яка здійснюється в рамках диференційованих різнопланових видів матеріальних виплат і надання соціальних послуг.

Пріоритетні заходи щодо розвитку сфери послуг і формування позитивного іміджу Харківської області представлені нами в табл. 2.

Таблиця 2 – Пріоритетні заходи щодо розвитку сфери послуг і формуванню позитивного іміджу Харківської області

Назва	Опис
Цілі	Розширення обсягу асортименту та підвищення якості послуг, що надаються
	Зміцнення матеріально-технічної бази, в тому числі за рахунок розвитку мережі загальнодоступних підприємств, установ та організацій
	Розширення регіональної мережі комплексних сервісних центрів із ремонту, зокрема, побутової та комп'ютерної техніки, теле- та радіоапаратури, ремонту та обслуговуванню житла
Пріоритети	Подальше зростання мережі установ, які надають послуги, особливо з догляду за людиною та санітарно-гігієнічні (хімчистка, пральня)
	Розвиток економічно доступних та малих об'єктів побутового обслуговування в поєднанні з підприємствами, орієнтованими на надання комплексу послуг високої якості
	Широке застосування найновітніших технологій надання послуг та технічних засобів
Заходи щодо розвитку сфери послуг і формуванню позитивного іміджу області	Активізація діяльності органів міської влади щодо усунення недоброякісної конкуренції та легалізації тіньового сектору в процесі створення ринку послуг конкурентоспроможних підприємств
	Розширення мережі комплексних сервісних центрів з ремонту та утилізації побутової та комп'ютерної техніки, телерадіоапаратури, ремонту, обслуговуванню та прокату транспортних засобів
	Подальше збільшення кількості установ, які надають послуги з догляду за людиною (перукарські, косметологічні, оздоровчі, лікувального масажу) та санітарно-гігієнічні (хімчистка, прання), а також підприємств з ремонту та догляду за житлом, виготовленню столярних виробів, ремонту взуття, надання фото- та ритуальних послуг

Закінчення табл. 2

Назва	Опис
Заходи щодо розвитку сфери послуг і формуванню позитивного іміджу області	Розвиток економічно доступних та малих об'єктів побутового обслуговування в поєднанні з підприємствами, орієнтованими на надання комплексу послуг високої якості найбільш платоспроможним споживачам (салони краси, авторські салони з шиття одягу, сауни, фірмові сервісні центри з ремонту та техобслуговуванню побутової та комп'ютерної техніки, телерадіоапаратури тощо)
	Реалізація програми залучення ведучих вітчизняних та закордонних консультантів до проведення семінарів (в межах діяльності з перепідготовки та підвищенню кваліфікації економічно активного зайнятого та незайнятого населення), присвячених застосуванню найновітніших технічних засобів та технологій надання послуг
Прогноз	Збільшення обсягу наданих послуг населенню в 1,5 рази у 2020 р.

Висновки

Наукова новизна проведеного нами дослідження полягає в наступному:

1. Уточнено поняття «Іміджевий потенціал держави» як інтеграційної якості, що характеризує сукупність його об'єктивних можливостей по формуванню світового інформаційного простору з метою створення заданого образу держави в суспільній свідомості і у цільових груп.

2. Виявлений перелік доміант, на яких доцільно базувати бажаний образ України у світі. Він виступає як початковий пункт, з якого розгортається система діяльності по його формуванню, забезпечує активний і наступальний характер іміджформуючої діяльності України.

3. Виявлені пріоритетні заходи щодо вдосконалення системи управління соціальною сферою, підвищення добробуту населення і формування позитивного іміджу Орловської області. Вдосконаленню взаємодії органів державної влади Харківської області по розвитку соціальної сфери і формуванню позитивного іміджі регіону сприяє концентрація зусиль і обмежених ресурсів на науково обґрунтованих пріоритетах.

Перелік використаних джерел

1. Улитина М. О. Политический образ современной России в испанских СМИ / М. О. Улитина // Вестник Московского государственного лингвистического университета. – 2010. – № 604. – С. 137-146.

2. Boulding K. National images and international systems / K. Boulding // Journal of Conflict Resolution. – 1959. – № 3. – P. 120-131.

3. Горбушина О. П. Имидж страны у российской молодежи: структура и факторы формирования: структура и факторы формирования : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / О. П. Горбушина. – Москва, 2006. – 199 с.

4. Алешина И. В. Паблик рилейшнз для менеджеров / И. В. Алешина. – Москва : ЭКСМО, 2003. – 327 с.

5. Федякин А. В. Политика формирования позитивного образа Российского государства (теоретико-методологические и прикладные аспекты политологического анализа) : автореф. дис. ... д-ра полит. наук : 23.00.02 / А. В. Федякин. – Москва, 2010. – 26 с.

6. Богданов Е. Н. Психологические основы «паблик рилейшнз» / Е. Н. Богданов, В. Г. Зазыкин. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 208 с.

7. Феклистова И. С. Государственное управление социальным комплексом региона в условиях международной интеграции : учебник / И. С. Феклистова. – Орел : Издательство ОФ РАНХиГС, 2015. – 260 с.

8. Гранберг А. Г. Многорегиональные системы: экономико-математическое исследование / А. Г. Гранберг, В. И. Суслов, С. А. Суспицын. – Новосибирск : Сибирское Научное Издательство, 2007. – 371 с.

9. Программа развития ООН: Индекс человеческого развития в странах мира в 2015 году [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий : информационно-аналитический портал. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/news/2015/12/16/7285>. – По состоянию на 16.12.2015. – Загл. с экрана.

10. Пакулін С. Л. Концепція управління потенціалом соціально-економічного розвитку регіону / С. Л. Пакулін // Science and civilization – 2015 : materials of the XI International scientific and practical conference, 30 January – 07 February 2015. – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – Vol. 5 : Economic science. Political science. – P. 5-7.

11. Пакуліна А. А. Удосконалення державного регулювання системи освіти / А. А. Пакуліна // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 333-337.

12. Пакулін С. Л. Створення конкурентоспроможного соціального комплексу на макро- й мезорівні / С. Л. Пакулін // Areas of scientific thought – 2014/2015 : materials of the XI International scientific and practical conference, Sheffield, December 30, 2014 – January 7, 2015. – Sheffield : Science and education LTD, 2015. – Vol. 6. – P. 33-36.

13. Пакуліна А. А. Раціоналізація інформаційних потоків і вдосконалення системи показників соціально-економічного моніторингу розвитку регіону [Електронний ресурс] / А. А. Пакуліна, Г. С. Пакуліна // Траектория науки. – 2016. – №2(7). – Режим доступа: <http://goo.gl/WOyLG0>. – Назва з екрана.

14. Пакуліна А. А. Підвищення сталості соціально-економічного розвитку і забезпечення економічної безпеки регіонів / А. А. Пакуліна, С. Л. Пакулін, Г. Ю. Корсунський // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – Вип. 52. – С. 215-219.

© А. А. Пакуліна, Г. С. Пакуліна

Management of social sphere as a factor of positive image of the state in the modern world

Pakulina Alevtyna

*Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture, Associate Professor
of Department of Economics, PhD in Economics, Ukraine*

Pakulina Hanna

*Ukrainian State University of railway transport, Bachelor's Degree student
specialty «Economics of enterprise», Ukraine*

Abstract. The object of study is the process of state management of social sphere as a factor of positive image of Ukraine in the modern world. The article conducts a complex analysis of state management of social sphere as a factor of positive image of Ukraine. The authors have defined the modern tendencies, features of management of social sphere and formation of the state positive image. The dominant, which characterize the positive image of Ukraine in the world as a basis of priorities of systemic reform of the social sphere was scientifically proved. The authors of the article define the priorities of state management of social sphere of Kharkov region.

Keywords: image, public administration, social services, socio-economic development priorities.

© A. Pakulina, H. Pakulina